

NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANE PYTANIA - PRAKTYCZNE ASPEKTY KONTROLI

Spis treści:

1. JAK EGZEKWOWAĆ PRZESTRZEGANIE UCHWAŁ ANTYSMOGOWYCH ?	4
2. PODSTAWY PRAWNE PRZEPROWADZANIA KONTROLI.....	4
3. JAKIE SĄ PRZESŁANKI DO PRZEPROWADZENIA KONTROLI ?	4
4. KTO JEST UPRAWNIONY DO PRZEPROWADZANIA KONTROLI ?	5
5. CZY PRACOWNIK GMINY ZOBOWIĄZANY JEST DO PRZYJMOWANIA ANONIMOWYCH ZGŁOSZEŃ DOTYCZĄCYCH NIEPRAWIDŁOWOŚCI W ZAKRESIE SPALANIA ?.....	5
6. JAKIE FORMY MOGĄ PRZYJĄĆ ZGŁOSZENIA DOTYCZĄCE NIEPRAWIDŁOWOŚCI SPALANIA ?	5
7. CZY PRACOWNIK GMINY ZOBOWIĄZANY JEST DO POINFORMOWANIA OSOBY ZGŁASZAJĄCEJ NIEPRAWIDŁOWOŚĆ O PRZEBIEGU I WYNIKU KONTROLI ?	6
8. JAKI JEST ZAKRES KONTROLI INDYWIDUALNYCH PALENISK ?.....	6
9. JAK ZACHOWAĆ BEZPIECZEŃSTWO PODCZAS KONTROLI ?.....	7
10. JAKIE CZYNNOŚCI NALEŻY WYKONAĆ PODCZAS PRZEPROWADZANIA KONTROLI ?	7
11. JAK WYGLĄDA DOKUMENTACJA Z PRZEBIEGU KONTROLI ?	9
12. JAKIE NARZĘDZIA STOSUJE SIĘ PODCZAS KONTROLI ?	9
13. SPOSOBY ROZPOZNAWANIA POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW PALIW STAŁYCH, Z UWZGLĘDNIENIEM PRZEPISÓW UCHWAŁ ANTYSMOGOWYCH	10
14. PRZEDSTAWIENIE PROCEDURY BADANIA UZIARNIENIA WĘGLA	11
15. PRZEDSTAWIENIE WYMAGANYCH PRZY SPRZEDAŻY WĘGLA DOKUMENTÓW POTWIERDZAJĄCYCH PARAMETRY PALIWA.....	12
16. PRZEGLĄD CERTYFIKATÓW WĘGLA WRAZ ZE SPOSOBEM ODCZYTYWANIA INFORMACJI W NICH ZAWARTYCH .	13
17. KIEDY JEST ZASADNE POBIERANIE PRÓBEK PRZEZ KONTROLUJĄCEGO ?	14
18. JAKIE SĄ PRAWA I OBOWIĄZKI KONTROLOWANEGO ?.....	14
19. JAKIE SĄ PRAWA I OBOWIĄZKI KONTROLUJĄCEGO ?.....	15
20. JAKIE DOKUMENTY POWINIEN PRZEDŁOŻYĆ KONTROLOWANY ?	16
21. JAKIE ISTNIEJĄ OBOSTRZENIA DOTYCZĄCE CZASU PRZEPROWADZENIA KONTROLI U MIESZKAŃCA ?	16
22. W JAKICH OKOLICZNOŚCIACH NIE MOŻNA PRZEPROWADZIĆ KONTROLI PALENISKA U MIESZKAŃCA ?.....	16

23. CO NALEŻY ZROBIĆ W SYTUACJI, GDY WŁAŚCICIEL NIERUCHOMOŚCI NIE OTWIERA DRZWI I UDAJE, ŻE GO NIE MA ?	17
24. CO NALEŻY ZROBIĆ W SYTUACJI, GDY WŁAŚCICIEL OŚWIADCZA, ŻE NIE MA MOŻLIWOŚCI UDOSTĘPNIENIA PALENISKA, GDYŻ ZNAJDUJE SIĘ ONO W CZĘŚCI DRUGIEGO WSPÓŁWŁAŚCICIELA ?	17
25. CZY MOŻNA PRZEPROWADZIĆ KONTROLĘ, PODCZAS NIEOBECNOŚCI WŁAŚCICIELA, A W OBECNOŚCI INNEGO DOMOWNIKA ?	17
26. CZY KONTROLĘ MOŻNA PRZEPROWADZIĆ W OBECNOŚCI MAŁOLETNIEGO DOMOWNIKA, PODCZAS NIEOBECNOŚCI DOROSŁEGO DOMOWNIKA ?	17
27. JAK ZAREAGOWAĆ W PRZYPADKU DOSTRZEŻENIA ODPADÓW W OKOLICY KOTŁA, GDY BRAK JEST JEDNOZNACZNYCH PRZESŁANEK ICH SPALANIA, A KONTROLOWANY OZNAJMIA, ŻE NIE WYKORZYSTUJE ICH DO PALENIA W PIECU ?	18
28. JAKIE BŁĘDY NAJCZĘŚCIEJ POJAWIAJĄ SIĘ PODCZAS KONTROLI ?	18
29. JAKIE PRZEPISY ZEZWALAJĄ NA POBRANIE PRÓBKII POPIOŁU, A JAKIE OBLIGUJĄ GMINY DO PROWADZENIA BADAŃ ?	18
30. CZY MIESZKANIEC (OSOBA FIZYCZNA NIEPROWADZĄCA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ) MOŻE NIE WYRAZIĆ ZGODY NA POBIERANIE PRÓBKII POPIOŁU? CZY TAKIEJ ZGODY MOŻE ODMÓWIĆ PRZEDSIĘBIORCA ?	19
31. JAKIE WARUNKI POWINNO SPEŁNIAĆ LABORATORIUM DO KTÓREGO PRZEKAZUJEMY PRÓBKII DO BADAŃ ?	19
32. ILE WYNOŚĄ SZACUNKOWE KOSZTY BADANIA 1 PRÓBKII? CZY ISTNIEJE MOŻLIWOŚĆ OBCIĄŻENIA TYMI KOSZTAMI SPRAWCY WYKROCZENIA ?	20
33. JAK PRAWIDŁOWO OKREŚLIĆ WILGOTNOŚĆ DREWNA ?	20
34. JAK KWALIFIKOWAĆ KOTŁY, KTÓRE BYŁY WYPRODUKOWANE PRZED WPROWADZENIEM NORMY PN-EN-303-5:2012 I OTRZYMAŁY CERTYFIKAT, ŚWIADECTWO KLASY A LUB B. JAK ODNIEŚĆ JE DO WARTOŚCI EMITOWANYCH ZANIECZYSZCZEŃ DO OBECNEJ NORMY NP. W ODNIESIENIU DO KLASY ?	20
35. JAK POSTĘPOWAĆ Z MIESZKAŃCEM, KTÓRY ODMAWIA WYMIANY ŹRÓDŁA CIEPŁA ?	21
36. RÓŻNICE POMIĘDZY KOTŁAMI C.O. POZAKLASOWYMI, KLASY 3, 4, 5 I SPEŁNIAJĄCYMI WYMAGANIA EKOPROJEKTU	22
37. SKUTKI NIEPRAWIDŁOWEJ EKSPLOATACJI KOTŁÓW	23
38. JAK W PRAWIDŁOWY SPOSÓB OKREŚLIĆ RODZAJ I DANE TECHNICZNE ŹRÓDEŁ CIEPŁA ?	23
39. OMÓWIENIE ZAKRESU OBEJMUJĄCEGO EKSPLOATACJĘ KOMINKÓW	24
40. RODZAJE I WERYFIKACJA DOKUMENTÓW POTWIERDZAJĄCYCH, ŻE EKSPLOATOWANY KOMINEK SPEŁNIA WYMOGI EKOPROJEKTU, ODCZYTYWANIE I INTERPRETACJA DOKUMENTÓW	24

Wykaz skrótów:

- k.k. - ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 ze zm.).
- k.p.a. - ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168 ze zm.).
- k.p.k. - ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 1997 nr 89 poz. 555 ze zm.).
- k.p.w. - ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. 2001 nr 106 poz. 1148 ze zm.).
- k.w. - ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. 1971 nr 12 poz. 114 ze zm.).
- p.p. - ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. 2018 poz. 646 ze zm.).
- p.o.ś. – Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.).
- u.c.p.g. – Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 888).
- u.d.i.p. – Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2176).
- u.i.o.ś. - ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. 1991 nr 77 poz. 335 ze zm.).
- u.o. - ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013 poz. 21 ze zm.).
- u.p. – ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. (Dz.U. 1990 nr 30 poz. 179 ze zm.).
- u.p.n. - ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2018 poz. 969 t.j.).
- u.s.m.k.j.p – Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 133).

1. JAK EGZEKWOWAĆ PRZESTRZEGANIE UCHWAŁ ANTYSMOGOWYCH ?

Najlepszą metodą na egzekwowanie uchwał antysmogowych jest prowadzenie regularnych kontroli instalacji objętych przepisami tych uchwał. Należy prowadzić nie tylko kontrole interwencyjne, ale również rutynowe (planowane), które oprócz wykrywania naruszeń pełnią również funkcje edukacyjne.

Po uzupełnieniu Centralnej ewidencji emisyjności budynków możliwa będzie identyfikacja instalacji niespełniających wymagań uchwał antysmogowych na podstawie danych zawartych w ewidencji, jak również identyfikacja nieruchomości, których właściciele nie złożyli deklaracji do ewidencji. Pozwoli to na znaczne usprawnienie procesu kontroli.

W przypadku stwierdzenia naruszenia uchwał antysmogowych należy podjąć czynności zmierzające do ukarania sprawy poprzez nałożenie grzywny w postępowaniu mandatowym lub skierowanie wniosku o ukaranie do właściwego sądu. Jedynie w szczególnych przypadkach, gdy sprawcą wykroczenia jest osoba żyjąca w ubóstwie lub nieporadna, można poprzestać na udzieleniu pouczenia lub zastosowaniu innych środków oddziaływania wychowawczego, zgodnie z art. 41 Kodeksu wykroczeń.

Należy podkreślić, że wykroczeniem polegającym na naruszeniu uchwał antysmogowych jest każdorazowa eksploatacja zakazanej instalacji lub wykorzystanie zakazanych paliw. W przypadku osób, które pomimo ukarania nadal ignorują przepisy uchwał antysmogowych, wskazane jest wykonywanie kontroli następczych oraz kierowanie wniosków o ukaranie do właściwego sądu. Zgodnie z art. 38 Kodeksu wykroczeń, w przypadku trzeciego ukarania za podobne wykroczenie umyślne sąd może wymierzyć karę aresztu.

2. PODSTAWY PRAWNE PRZEPROWADZANIA KONTROLI.

Podstawę prawną do prowadzenia kontroli palenisk indywidualnych przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz upoważnionych przez nich urzędników i funkcjonariuszy straży gminnych stanowi art. 379 p.o.ś. Zgodnie z ust. 1 tego artykułu Marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów.

Przyjmuje się, na podstawie wykładni systemowej przepisów prawa ochrony środowiska, że zakres właściwości wójta i burmistrza/prezydenta obejmuje kontrolę osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami. W przypadku miast na prawach powiatu kompetencje kontrolne prezydenta miasta są szersze i obejmują również przedsiębiorców. Kwestie te nie zostały jednak precyzyjnie uregulowane w ustawie.

Kontrola obejmuje przestrzeganie wszystkich przepisów o ochronie środowiska, zarówno p.o.ś., jak i innych ustaw, rozporządzeń i aktów prawa miejscowego. Do najważniejszych obowiązków w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z niskiej emisji należy obowiązek przestrzegania zapisów uchwał antysmogowych oraz zakaz spalania odpadów. To właśnie te dwie kwestie są przedmiotem kontroli omówionej w niniejszym poradniku. Kontrola przestrzegania uchwał antysmogowych dla województwa pomorskiego obejmuje kontrolę urządzenia grzewczego oraz kontrolę stosowanego paliwa. Niezależnie od powyższego w ramach kontroli prowadzonej na podstawie art. 379 p.o.ś. można sprawdzić czy przestrzegane są inne przepisy, niezwiązane z jakością powietrza, np. dotyczące postępowania z odpadami komunalnymi i nieczystościami ciekłymi.

3. JAKIE SĄ PRZESŁANKI DO PRZEPROWADZENIA KONTROLI ?

Na poziomie Prawa Ochrony Środowiska - p.o.ś. nie zostały sprecyzowane prawne przesłanki do prowadzenia kontroli na podstawie art. 379 ustawy. Oznacza to, że organ może podejmować działania kontrolne z własnej inicjatywy w dowolnym momencie. W praktyce wyróżnia się kontrole rutynowe lub planowane (realizowane z inicjatywy organu, według ustalonego z góry planu), kontrole następcze (wykonywane po uprzednio

przeprowadzonej kontroli, w celu weryfikacji, czy kontrolowany podmiot zaprzestał naruszania przepisów o ochronie środowiska) oraz kontrole interwencyjne (realizowane w związku z zawiadomieniami o nieprawidłowościach otrzymywanymi telefonicznie, ustnie, pisemnie lub drogą elektroniczną).

Dobłą praktyką jest opracowanie na poziomie gminy procedur kontrolnych, w tym planu kontroli uwzględniającego poziom zanieczyszczenia powietrza i liczbę źródeł emisji na poszczególnych obszarach, jak również określenie sposobu reagowania na zgłoszenia oraz zasad prowadzenia kontroli następczych.

4. KTO JEST UPRAWNIONY DO PRZEPROWADZANIA KONTROLI ?

Kontrolę palenisk pod kątem przestrzegania uchwał antysmogowych i zakazu spalania odpadów mogą prowadzić następujące podmioty:

- funkcjonariusz straży gminnej lub miejskiej upoważniony przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta (art. 379 ust. 1 p.o.ś.);
- funkcjonariusz Policji, w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, na podstawie przepisów k.p.k i k.p.w. (art. 1 ust. 2 pkt 4 u.p.);
- inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska w odniesieniu do podmiotów korzystających ze środowiska w rozumieniu p.o.ś. (art. 2 ust. 1 u.i.o.ś.).

Ponadto, inne organy i podmioty prowadząc kontrolę w ramach swojej właściwości mogą ujawnić naruszenie uchwał antysmogowych lub zakazu spalania odpadów, w szczególności Straż Pożarna, organy administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego (powinny one zapewniać, aby budynki oddawane do użytkowania po wejściu w życie uchwał antysmogowych były wyposażone wyłącznie w zgodne z jej zapisami urządzenia grzewcze).

5. CZY PRACOWNIK GMINY ZOBOWIĄZANY JEST DO PRZYJMOWANIA ANONIMOWYCH ZGŁOSZEŃ DOTYCZĄCYCH NIEPRAWIDŁOWOŚCI W ZAKRESIE SPALANIA ?

Tak, upoważniony do tego na podstawie art. 379 ust. 2 p.o.ś. pracownik urzędu gminy jest zobowiązany do przyjmowania anonimowych zgłoszeń. Brak jest podstaw prawnych wskazujących na obowiązek legitymowania osoby dokonującej zgłoszenia naruszeń przepisów. W przypadku gdy pracownik, któremu złożono zawiadomienie nie ma upoważnienia do wykonywania funkcji kontrolnych powinien zawiadomienie przekazać upoważnionemu pracownikowi. W przypadku gdy w gminie nie ma upoważnionego pracownika, zgłoszenie powinno zostać przekazane wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi. Są oni uprawnieni i jednocześnie zobowiązani do przeprowadzania kontroli w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, w tym tzw. uchwał antysmogowych oraz przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie.

6. JAKIE FORMY MOGĄ PRZYJĄĆ ZGŁOSZENIA DOTYCZĄCE NIEPRAWIDŁOWOŚCI SPALANIA ?

Zgłoszenia dotyczące naruszeń w zakresie ochrony powietrza powinny być przyjmowane w formie pisemnej, za pomocą poczty elektronicznej, telefonicznie (w tym za pomocą dedykowanego numeru telefonicznego), jak również za pośrednictwem formularzy internetowych i aplikacji.

7. CZY PRACOWNIK GMINY ZOBOWIĄZANY JEST DO POINFORMOWANIA OSOBY ZGŁASZAJĄCEJ NIEPRAWIDŁOWOŚĆ O PRZEBIEGU I WYNIKU KONTROLI ?

Dokumentacja z przebiegu kontroli stanowi informację publiczną (art. 6 ust. 4 lit. a tiret drugie u.d.i.p.). Niemniej jednak istnieją podstawy, aby odmówić jej udostępnienia, ze względu na ochronę prywatności osoby fizycznej (art. 5 ust. 2 u.d.i.p.). W wyroku z dn. 10 lipca 2018 r., sygn. akt IV SA/GI 510/18 WSA Sąd w Gliwicach orzekł, że udostępnienie kopii protokołu z kontroli prowadzonej przez Straż Miejską, nawet przy zapewnieniu jego anonimizacji, stanowiłoby zbyt daleko idącą ingerencję w prywatność osoby fizycznej. Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu ze względu na, m. in., prywatność osoby fizycznej (art. 5 ust. 2 u.d.i.p.). Dopuszczalne jest udzielenie odpowiedzi na wniosek o udostępnienie informacji dotyczących ogólnych wyników kontroli, ze wskazaniem czy kontrola została przeprowadzona, a także czy wykazała popełnienie wykroczenia, czy nałożono grzywnę w drodze mandatu karnego lub skierowano wniosek o ukaranie do właściwego sądu.

8. JAKI JEST ZAKRES KONTROLI INDYWIDUALNYCH PALENISK ?

Podczas kontroli prowadzonej na podstawie art. 379 p.o.ś. kontrolujący upoważniony jest do:

- wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren;
- przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych;
- żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwanie osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego;
- żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli.

W związku z zakresem ograniczeń i zakazów określonych w uchwałach antyśmogowych dla województwa pomorskiego, kontrola paleniska, powinna obejmować:

- Kontrolę wszystkich eksploatowanych w danej nieruchomości lub lokalu instalacji spalających paliwa stałe (w szczególności, jeżeli w domu mieszkalnym użytkowany jest zarówno kocioł na paliwa stałe, jaki kominek, kontrolą należy objąć oba te urządzenia) pod kątem spełniania wymagań określonych w uchwale dla danego typu instalacji. W przypadku instalacji niespełniających wymagań ekoprojektu należy ustalić datę pierwszego uruchomienia w miejscu obecnego użytkowania. W odniesieniu do kotłów c.o. należy również ustalić klasę urządzenia, aby prawidłowo pouczyć kontrolowanego o obowiązującej dacie jego wymiany.
- Pomiar wilgotności zgromadzonego w celach opałowych drewna.
- Kontrolę zgromadzonego węgla, w oparciu o okazaną dokumentację (świadectwo jakości paliwa) i ocenę wizualną. W szczególnie uzasadnionych przypadkach można podjąć działania zmierzające do przeprowadzenia laboratoryjnego badania próby węgla lub po przeprowadzeniu rozeznania, wystąpić z wnioskiem o kontrolę składu węgla, na którym dokonano zakupu opału, do Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej.

Niezależnie od powyższego, w przebiegu kontroli należy ocenić, czy kontrolowany nie dopuścił się spalania odpadów, a jeżeli istnieje ku temu uzasadnione podejrzenie należy pobrać próbki popiołu z paleniska celem poddania ich badaniom laboratoryjnym. Jeżeli w komorze spalania lub w wybranym popiele widoczne będą odpady, wystarczającą podstawą do ukarania jest sporządzenie odpowiedniej dokumentacji fotograficznej i dokładne opisanie ustalonego stanu faktycznego w protokole z kontroli.

9. JAK ZACHOWAĆ BEZPIECZEŃSTWO PODCZAS KONTROLI ?

Podczas realizowania działań kontrolnych w pierwszej kolejności należy zadbać o bezpieczeństwo osoby prowadzącej kontrolę. Z uwagi na zagrożenia uszkodzeniami mechanicznymi i oparzeniami niezbędne jest następujące wyposażenie ochronne m.in.:

- okulary,
- rękawice,
- buty,
- nakrycie głowy.

Dodatkowo zaleca się uzupełnienie wyposażenia o:

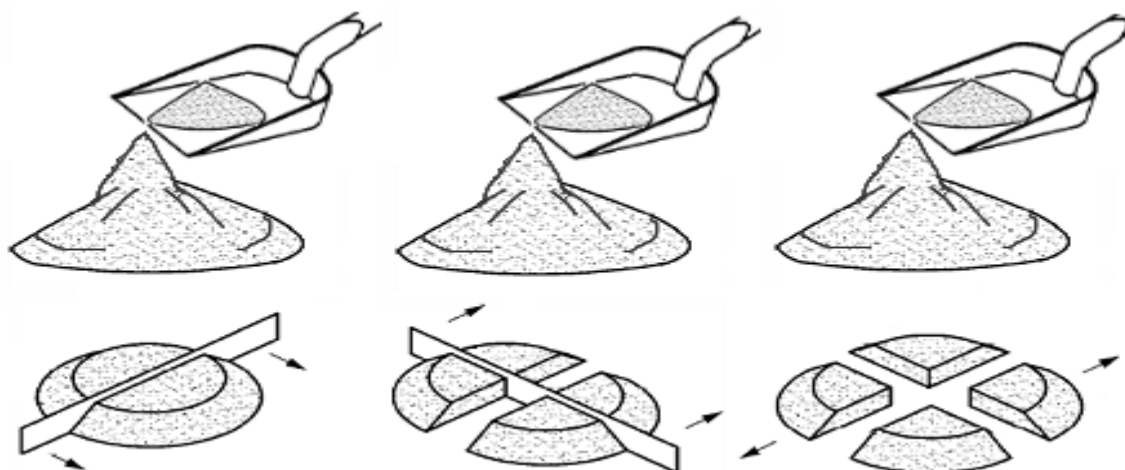
- latarkę,
- czujnik wykrywania tlenku węgla.

Dla urzędników gmin nieposiadających munduru, wskazane jest stosowanie oznaczenia wizualnego jednoznacznie identyfikującego pracownika gminy, np. kamizelka odblaskowa z logo gminy, identyfikatory, legitymacje pracownicze.

10. JAKIE CZYNNOŚCI NALEŻY WYKONAĆ PODCZAS PRZEPROWADZANIA KONTROLI ?

- Przedstawić się, okazać legitymację służbową (jeżeli taką kontrolujący posiada) i upoważnienie do przeprowadzenia kontroli. Poinformować kontrolowanego o celu przeprowadzenia kontroli, jej podstawach, jego prawach i odpowiedzialności karnej za utrudnianie lub udaremnianie kontroli. Należy zapytać, czy na posesji jest pies (może być poza zasięgiem wzroku), a także poprosić o ewentualne odosobnienie psa na czas trwania kontroli.
- Wylegitymować kontrolowanego (kontrolę należy prowadzić w obecności osoby pełnoletniej), następnie należy ustalić operatora instalacji grzewczej, czyli osobę, która faktycznie obsługuje tę instalację.
- Ustalić ile indywidualnych palenisk grzewczych znajduje się w nieruchomości i jakie stosuje się w nich paliwo.
- Dokonać oględzin składowiska opału oraz wykonać dokumentację fotograficzną. Wskazane jest wykonanie minimum dwóch zdjęć. Dla sprawnej identyfikacji dokumentacji fotograficznej, prowadzonej w ramach działań kontrolnych, można posłużyć się przygotowanymi numerami przypisanymi do lokalizacji w danym dniu kontroli.
- W przypadku stosowania węgla jako opału, należy poprosić o okazanie świadectwa jakości paliwa i faktury. Następnie konieczne jest ustalenie, czy paliwo spełnia wymagania u.s.m.k.j.p. oraz uchwał antysmogowych. Jeżeli kontrolujący powziął przypuszczenie, że jakość paliwa nie spełnia ww. wymagań, należy ustalić podmiot, który kontrolowanemu sprzedał to paliwo. O sytuacji należy następnie poinformować Inspekcję Handlową.
- W przypadku stosowania drewna jako opału, należy poinformować kontrolowanego o zapisach odpowiednich uchwał antysmogowych z zakresu wilgotności drewna (do 20%). Kolejno przystępuje się do pomiaru wilgotności biomasy przy użyciu wilgotnościomierza. Należy wybrać trzy sztuki drewna, ze sterty przygotowanej na opał (dół, środek, góra). Pomiar każdej sztuki powinien być przeprowadzony dwukrotnie. Elektrody należy umieścić prostopadle do włókien. Wynik końcowy jest średnią z przeprowadzonych sześciu pomiarów. Podczas interpretacji należy uwzględnić niepewność metody pomiarowej.
- Ze względów bezpieczeństwa można zażądać od kontrolowanego otwarcia komory spalania urządzenia grzewczego. Należy unikać samodzielnego obsługiwanie kotła z uwagi na niebezpieczeństwo m.in.: związane z wydmuchem lub poparzeniem.

- Dokonać oględzin paleniska. W celu ustalenia, czy następuje spalanie odpadów komunalnych konieczne jest obejrzenie paleniska i popielnika, a także otoczenia kotła. W celu zapewnienia bezpieczeństwa stosujemy środki ochrony osobistej m.in.: okulary ochronne, a przy wykonywaniu wszystkich czynności rękawiczki ochronne.
- Jeżeli stwierdzono spalanie odpadów, należy wykonać dokumentację fotograficzną. Następnie kontrolujący prowadzi czynności wyjaśniające prowadzące do pouczenia bądź ukarania kontrolowanego zgodnie z kodeksem wykroczeń.
- Jeżeli nie stwierdzono spalania odpadów komunalnych, a oględziny składowiska opału wskazują na ten proceder, należy przystąpić do pobrania próbki popiołu z urządzenia grzewczego.
- W tym celu należy poprosić kontrolowanego o otwarcie komory przechowywania odpadu paleniskowego (popiołu).
- Należy ustalić sposób zbierania i przechowywania popiołu.
- Następnie należy wygarnąć wybierakiem na tacę popiół z popielnika.
- Należy wykonać dokumentację fotograficzną popiołu i bezpośredniego sąsiedztwa urządzenia grzewczego.
- Kolejno kontrolujący dokonuje oceny, czy całość popiołu zmieści się do przygotowanego pojemnika laboratoryjnego (puszki). Jeśli tak, całość popiołu umieszcza się w pojemniku laboratoryjnym. Jeśli nie, popiół należy dokładnie uśrednić poprzez wymieszanie metodą kwartowania bądź w wiadrze ze stali nierdzewnej. Następnie należy pobrać łopatką porcje popiołu z różnych miejsc i przenieść do pojemnika laboratoryjnego aż do jego napelnienia. Metodę kwartowania przedstawiono na rysunku nr 1.

Rys. 1 Schemat postępowania – kwartowanie metodą „trzech stożków”.

- Pojemnik powinien być szczelnie zamknięty, opisany (data, godzina, numer lokalizacji) i zabezpieczony plombą.
- Ponownie należy wykonać dokumentację fotograficzną zabezpieczonej próbki.
- Następnie należy przeprowadzić ocenę urządzenia grzewczego pod kątem spełnienia zapisów odpowiednich uchwał antysmogowych. Kontrolujący poucza kontrolowanego o zapisach ww. dokumentu.
- Należy poprosić o okazanie dokumentacji technicznej urządzenia grzewczego. Po zapoznaniu się z urządzeniem należy ustalić klasę urządzenia i w wypadku stwierdzenia kotła pozaklasowego, klasy 1, 2, 3, 4 lub 5, kontrolujący winien wskazać kontrolowanemu datę wymiany wynikającą z odpowiednich uchwał antysmogowych. To na użytkowniku spoczywa ciężar wykazania w szczególności kiedy nastąpiła pierwsza eksploatacja oraz jaką klasę posiada urządzenie.
- W widocznym miejscu na instalacji grzewczej należy umieścić nalepkę informującą o dacie obowiązkowej wymiany urządzenia o ile taką nalepkę dysponuje.

- Kontrolujący powinien poinformować kontrolowanego o formach wsparcia w celu wymiany urządzenia grzewczego (programy dotacyjne) i pozostawić wizytówkę osoby wytypowanej w gminie do kontaktu w tej sprawie.
- Kontrolujący sporządza protokół z przeprowadzonej kontroli (w dwóch egzemplarzach - po jednym dla kontrolowanego i kontrolującego) i przekazuje do podpisu kontrolowanego. Jeżeli ten odmówi podpisania, fakt ten należy odnotować w protokole. Kontrolowany w ciągu 7 dni ma prawo do wniesienia zastrzeżeń dotyczących kontroli do wójta/burmistrza.

11. JAK WYGLĄDA DOKUMENTACJA Z PRZEBIEGU KONTROLI ?

Ostateczna dokumentacja z prowadzonej kontroli zawiera co najmniej:

- protokół (powinien zostać sporządzony w co najmniej dwóch egzemplarzach i doręczony kierownikowi kontrolowanego podmiotu lub kontrolowanej osobie fizycznej [art. 380 ust. 1 p.o.ś.]).

Wzór protokołu zostanie określony na podstawie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz centralnej ewidencji emisyjności budynków (art. 27 f).

- zdjęcia składu opału, urządzenia grzewczego, a w przypadku pobierania próbek zdjęcia popiołu z paleniska i zabezpieczonej próbki popiołu,
- wyniki analiz laboratoryjnych wraz z opinią.

12. JAKIE NARZĘDZIA STOSUJE SIĘ PODCZAS KONTROLI ?

Wyposażenie niezbędne do przeprowadzenia poprawnego procesu pobierania i zabezpieczania próbki powinno:

- 1) być wykonane z niekorodującego materiału o odpowiedniej wytrzymałości,
- 2) zapewnić odpowiednie zabezpieczenie przed zanieczyszczeniami i utratą materiału,
- 3) posiadać (jeżeli to możliwe) dokumenty potwierdzające sprawność badawczą wyposażenia tj. świadectwo legalizacji, świadectwo wzorcowania.

Niezbędne wyposażenie podczas działań kontrolnych służące do pobierania i zabezpieczenia próbki popiołu oraz badania wilgotności drewna to:

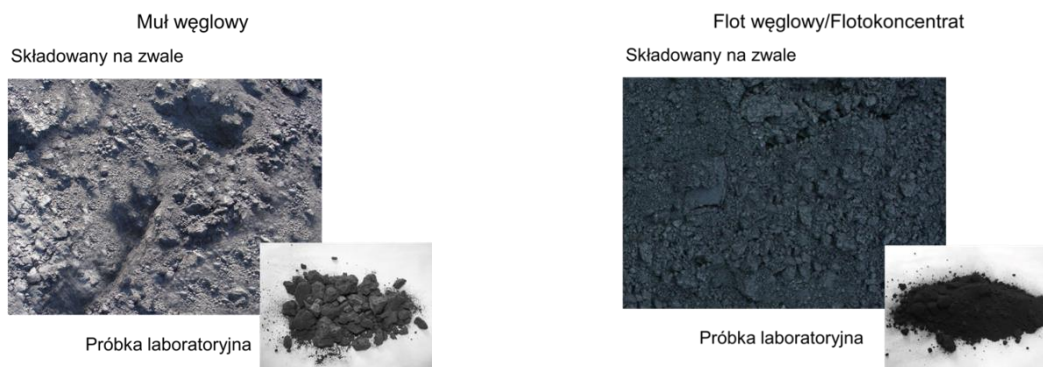
- 1) łopata ze stali nierdzewnej,
- 2) wybierak popiołu ze stali nierdzewnej,
- 3) taca ze stali nierdzewnej,
- 4) wiadro z pokrywą ze stali nierdzewnej,
- 5) puszka,
- 6) plomba,
- 7) pisak wodoodporny,
- 8) aparat fotograficzny,
- 9) kartki z widocznymi cyframi,
- 10) wilgotnościomierz.

Rekomenduje się zakup wilgotnościomierzy posiadających świadectwo wzorcowania. Świadectwo wzorcowania to dokument wydawany m.in. przez: organy administracji miar (np. Główny Urząd Miar, okręgowe urzędy miar i obwodowe urzędy miar), akredytowane lub nieakredytowane laboratoria pomiarowe (wzorcujące), zawierające wyniki wzorcowania przyrządu pomiarowego tj. wyniki pomiarów przeprowadzonych danym urządzeniem w odniesieniu do zastosowanego wzorca wraz z określeniem niepewności przeprowadzenia tego pomiaru. W przypadku sądowego rozstrzygnięcia prawidłowości prowadzonych kontroli, świadectwo może posłużyć jako dokument poświadczający rzetelność pomiaru.

13. SPOSOBY ROZPOZNAWANIA POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW PALIW STAŁYCH, Z UWZGLĘDNIENIEM PRZEPISÓW UCHWAŁ ANTYSMOGOWYCH

Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw zabrania wprowadzania do obrotu następujących materiałów mogących stanowić paliwo: mułu i flotokonzentratu, węgla brunatnego, niesortu, paliwa bez świadectwa, mieszanin paliw zawierających mniej niż 85 % węgla kamiennego. Uchwały Sejmiku Województwa Pomorskiego zakazują spalania (użytkowania) materiałów wymienionych w ustawie jak również miałów węgla kamiennego o wymiarach ziarna $1 \div 31,5$ mm (miał I, miał II, miał III) i biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym $> 20\%$.

Flotokonzentrat (Flot węglowy) i muł węglowy powstaje w procesie uszlachetniania węgla kamiennego poprzez oddzielanie skały płonnej i innych zanieczyszczeń od wydobywanego węgla. W efekcie powstaje wodna zawiesina skały płonnej i drobinek węgla o wielkości około 1-3 mm. Z tej zawiesiny metodą flotacji pozyskuje się koncentrat o większej zawartości węgla - flot węglowy (flotokonzentrat), a z pozostałości po częściowym odparowaniu wody powstaje muł węglowy. Spalanie zarówno mułu jak i floty węglowej powoduje dużą emisję zanieczyszczeń, zwłaszcza pyłu, gdyż są to bardzo drobne cząstki, a kotły domowe nie są przystosowane do ich spalania. Flotokonzentrat charakteryzuje się drobnokrystalicznym wyglądem. Krótco po produkcji posiada charakterystyczny zapach środka powierzchniowo czynnego podobny do proszku do prania. Nie zbryla się ze sobą. Muł węglowy posiada zapach ziemisty.

Węgiel brunatny jest materiałem przejściowym pomiędzy torfem a węglem kamiennym. Posiada mniejszą wartość opałową od węgla kamiennego, mniejszą zawartość węgla natomiast większą zawartość popiołu, siarki i wilgoci. Posiada barwę od brunatnej do czarnej. Jest plastyczny. Można zarysować kartkę papieru podobnie jak kredką.

Niesort to inna nazwa surowego urobku górniczego tj. węgla o różnym uziarnieniu zmieszane z surową skałą osadową, w której zalega pokład węgla.

Miał jest sortymentem węgla (frakcją handlową o ściśle określonych rozmiarach ziarna) o uziarnieniu $1 \div 31,5$ mm (miał I, miał II i miał III) oraz $3 \div 31,5$ mm dla kwalifikowanego paliwa stałego: ekomiał. Nie zawiera frakcji pyłowej. To drobne cząsteczki węgla kamiennego.

Biomasa - zawarta w organizmach masa materii zawierająca skumulowaną energię uzyskaną w procesie fotosyntezy. Energię tą można odzyskać w różnych procesach (np. spalania). Formy handlowe biomasy to: trociny, zrębka, pellet, brykiet, balot i kostki, drewno. Biomasa pozyskana z drzew i krzewów oraz biomasa roślinna z rolnictwa może być przeznaczona na opał pod warunkiem, że zawartość wilgoci w biomacie w stanie roboczym nie może być większa niż 20%. Zawartość wilgoci to stosunek masy wody zawartej w biomacie do masy suchej biomasy wyrażony w procentach. Drzewo tuż po ścięciu w lesie zawiera powyżej 35% wilgoci. Mokre drewno schnie na powietrzu pozbywając się wody aż do stanu równowagi powietrzno-suchej tj.

do 15 - 18%. Takie suszenie nazywamy sezonowaniem drewna. Dalsze suszenie wymaga nakładów i prowadzone jest w suszarniach gdzie można uzyskać wilgoć drewna na poziomie 10 - 12%. Drewno do celów opałowych najczęściej suszy się do stanu powietrzno-suchego i jest to wystarczające do prowadzenia poprawnego procesu spalania w instalacjach. Podczas realizacji kontroli, badanie wilgotności biomasy przeprowadza się przy zastosowaniu mierników elektrycznych. Najczęściej wykorzystuje się pomiar wilgotnościomierzem rezystancyjnym. Pomiar przedstawiony na rysunku nr 2, polega na wbiciu w drewno elektrod, urządzenie mierzy opór elektryczny pomiędzy nimi i na podstawie algorytmu wyświetla procentową zawartość wilgoci.

Rys. 2 Pomiar wilgotności drewna wilgotnościomierzem rezystancyjnym.

Z uwagi na właściwości wody należy pamiętać by wynik końcowy zawartości wilgoci drewna opałowego był średnią kilku pomiarów paru sztuk przeznaczonego do spalania drewna. Kierunek wbicia elektrod w stosunku do ułożenia włókien drewna powinien być prostopadły. Miejsce wbicia elektrod powinno być oddalone od krawędzi oraz pozbawione sęków. Przy interpretacji wyniku należy uwzględnić dokładność przyrządu $\pm 2\%$. Inne formy biomasy wymagają innego typu urządzeń. Dostępne na rynku są również wilgotnościomierze trocin i zrębek.

14. PRZEDSTAWIENIE PROCEDURY BADANIA UZIARNIENIA WĘGLA

Pobieranie próbek węgla kamiennego do analizy ziarnowej i jej poprawne przeprowadzenie z uwagi na swoją złożoność, tj. dużo operacji jednostkowych, jest procesem niezwykle trudnym do przeprowadzenia w warunkach prowadzenia kontroli. Każda operacja jednostkowa obarczona jest błędem, którego wartość może sięgać nawet 80% w przypadku realizacji procesu przez osoby o niewielkim doświadczeniu i wiedzy. W pierwszej kolejności w ramach działań kontrolnych sprawdzeniu podlegają dokumenty opisujące jakość węgla tj. świadectwo jakości i faktura zakupu. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w uziarnieniu paliwa należy zidentyfikować sprzedawcę węgla i przekazać sprawę do Inspekcji Handlowej z uwagi na naruszenie przepisów ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw w odniesieniu do wprowadzania do obrotu paliw stałych (ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw po nowelizacji, obowiązująca od 12 września 2018 r.). Jeżeli wymagane jest pobranie i zabezpieczenie próbki należy skorzystać z usługi akredytowanego w zakresie pobierania i analizy ziarnowej próbek węgla laboratorium.

15. PRZEDSTAWIENIE WYMAGANYCH PRZY SPRZEDAŻY WĘGLA DOKUMENTÓW POTWIERDZAJĄCYCH PARAMETRY PALIWA

Świadectwo jakości paliwa dla węgla i paliw węglopochodnych przedstawione na rysunku nr 3, powinno być wydawane przez sprzedawców na każdym etapie dystrybucji. Obowiązek ten wynika z art. 6c u.s.m.k.j.p. Naruszenie tego obowiązku stanowi delikt administracyjny, zagrożony administracyjną karą pieniężną w wysokości od 10 000 zł do 100 000 zł, w zależności od wartości wprowadzanego do obrotu paliwa (art. 35c ust. 5 u.s.m.k.j.p.). Świadectwo jakości paliwa stałego powinno zawierać następujące elementy (art. 6d u.s.m.k.j.p.):

- 1) oznaczenie przedsiębiorcy wystawiającego świadectwo jakości, jego siedziby i adresu;
- 2) numer identyfikacji podatkowej (NIP) przedsiębiorcy wystawiającego świadectwo jakości oraz numer identyfikacyjny w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (REGON), jeżeli został nadany, albo numer identyfikacyjny w odpowiednim rejestrze państwa obcego;
- 3) indywidualny numer świadectwa jakości;
- 4) określenie rodzaju paliwa stałego, dla którego jest wystawiane świadectwo jakości;
- 5) wskazanie systemu certyfikacji lub innego dokumentu stanowiącego podstawę do uznania, że określony rodzaj paliwa stałego, dla którego jest wystawiane świadectwo jakości, spełnia wymagania jakościowe określone w przepisach wydanych na podstawie art. 3a ust. 2;
- 6) wskazanie wartości parametrów paliwa stałego, dla którego jest wystawiane świadectwo jakości, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 3a ust. 2;
- 7) informację o wymaganiach jakościowych dla paliwa stałego, dla którego jest wystawiane świadectwo jakości, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 3a ust. 2;
- 8) oświadczenie przedsiębiorcy wystawiającego świadectwo jakości, że paliwo stałe, dla którego jest wystawiane to świadectwo, spełnia wymagania jakościowe określone w przepisach wydanych na podstawie art. 3a ust. 2;
- 9) oznaczenie miejsca i daty wystawienia świadectwa jakości;
- 10) podpis przedsiębiorcy wystawiającego świadectwo jakości albo osoby uprawnionej do jego reprezentowania.

WZÓR

1. Świadczenie jakości paliw stałych nr				
2. Oznaczenie przedsiębiorcy wystawiającego świadectwo jakości, jego siedziby i adresu oraz adresu punktu sprzedaży, jeśli jest inny niż adres siedziby przedsiębiorcy.				
3. Numer identyfikacji podatkowej (NIP) przedsiębiorcy wystawiającego świadectwo jakości oraz numer identyfikacyjny w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (REGON), jeżeli został nadany, albo numer identyfikacyjny w odpowiednim rejestrze państwa obcego.				
4. Określenie rodzaju paliwa stałego, dla którego jest wystawiane świadectwo jakości.				
5. Wskazanie systemu certyfikacji lub innego dokumentu stanowiącego podstawę do uznania, że określony rodzaj paliwa stałego, dla którego jest wystawiane świadectwo jakości, spełnia wymagania jakościowe określone w przepisach wydanych na podstawie art. 3a ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw.				
6. Wskazanie wartości parametrów paliwa stałego oraz informacja o wymaganiach jakościowych dla paliwa stałego określona zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 3a ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw.				
Parametr	Jednostka	7. Wartość wskazana przez przedsiębiorcę ¹⁾	8. Wartość dopuszczalna ²⁾	
			minimalna	maksymalna
Zawartość popiołu	%			
Zawartość części lotnych	%			
Wartość opałowa	MJ/kg			
Zdolność spiekania	RI			
Wymiar ziarna	mm			
Zawartość podziarna	%			
Zawartość nadziarna	%			
Zawartość wilgoci całkowitej	%			
9. Oświadczam, że paliwo stałe, dla którego jest wystawiane to świadectwo, spełnia wymagania jakościowe określone w przepisach wydanych na podstawie art. 3a ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw.				
10. Data i miejsce wystawienia świadectwa		11. Podpis przedsiębiorcy wystawiającego świadectwo albo osoby upoważnionej do jego reprezentowania		

¹⁾ Wartość parametrów paliwa stałego wskazuje się poprzez przedstawienie granicznych wartości parametrów dla paliwa stałego, z uwzględnieniem dopuszczalnych poziomów odchylenia określonych w rozporządzeniu Ministra Energii z dnia 27 września 2018 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych.

²⁾ Wartość dopuszczalna dla paliwa stałego, o której mowa w rozporządzeniu Ministra Energii z dnia 27 września 2018 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych.

Rys. 3 Wzór świadectwa jakości paliw stałych.

16. PRZEGLĄD CERTYFIKATÓW WĘGLA WRAZ ZE SPOSOBEM ODCZYTYWANIA INFORMACJI W NICH ZAWARTYCH

Certyfikaty węgla to inna potoczna nazwa świadectwa jakości węgla. Parametry opisujące jakość paliwa stałego:

Ciepło spalania, to całkowita energia uwolniona ze spalania węgla, wliczając w to energię która została zużyta na odparowanie pary wodnej pochodzącej z wilgoci w paliwie jest miarą ilości zawartej w węglu energii chemicznej, możliwej do przekształcenia w ciepło w procesie spalania.

Wartość opałowa (kaloryczność) (często mylona z ciepłem spalania, które ma zawsze wyższą wartość) - ciepło spalania, pomniejszone o ciepło parowania wody, wydzielonej podczas spalania paliwa i powstałej z wodoru zawartego w paliwie. Jednostką wartości opałowej jest 1kJ/kg (kilodżul/kilogram). Wielkość wartości opałowej zależy przede wszystkim od zawartości w węglu wilgoci i popiołu, w mniejszym stopniu od typu węgla. Kwalifikowane paliwa węglowe powinny wykazywać wartość opałową w stanie roboczym co najmniej 24 000 kJ/kg.

Uziarnienie (wymiar ziarna) - przekłada się na to z jakim sortymentem węgla mamy do czynienia. Najdrobniejszym uziarnieniem charakteryzują się miazły, flotokoncentraty i muły węglowe.

Zawartość siarki - zawartość tego pierwiastka w paliwie spalonym przekłada się bezpośrednio na jego emisję do atmosfery. Najwięcej siarki jest w miazłach, węglu brunatnym i mułach węglowych. Im mniej siarki w węglu tym lepiej dla zdrowia ludzi i środowiska.

Zawartość popiołu - (balast) ilość substancji mineralnej (nie palnej) w paliwie. Im więcej popiołu tym z gorszym jakościowo paliwem mamy do czynienia. Dodatkowo substancja mineralna zawiera w sobie szkodliwe metale ciężkie, związki siarki i inne substancje, które odpowiadają za zanieczyszczenie środowiska i zagrożenie dla zdrowia ludzkiego.

Zawartość wilgoci - (balast) ilość wody znajdującej się w spalonym paliwie. Duża zawartość wilgoci skutkuje tym, że energia pochodząca ze spalania paliwa w pierwszej kolejności zostaje zużyta na usunięcie tej wilgoci z paliwa. Stąd im mniej wilgoci w paliwie tym więcej energii ciepłej z niego pozyskamy.

Wszystkie w/w parametry powinny być podane w dokumentacji w stanie roboczym.

17. KIEDY JEST ZASADNE POBIERANIE PRÓBEK PRZEZ KONTROLUJĄCEGO ?

Jeżeli nie stwierdzono spalania odpadów komunalnych, a oględziny składowiska opału wskazują na ten proceder, należy przystąpić do pobrania i zabezpieczenia próbki popiołu z urządzenia grzewczego. Wyniki analiz przeprowadzonych w laboratorium akredytowanym, wraz z opinią i zebranymi dowodami poszlakowymi (fotografie składu opału, obejścia urządzenia grzewczego, popiołu) pozwolą na ustalenie faktu czy w kontrolowanym urządzeniu grzewczym nastąpiło zakazane prawnie spalanie odpadu komunalnego.

18. JAKIE SĄ PRAWA I OBOWIĄZKI KONTROLOWANEGO ?

Jeśli kontrolowanym jest osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą, ma ona obowiązek umożliwić przeprowadzenie kontroli, a w szczególności umożliwić wstęp kontrolującego wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem na teren nieruchomości, obiektu lub ich części w godzinach od 6 do 22, przeprowadzanie badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych, udzielić pisemnych lub ustnych informacji w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego, a także okazać dokumenty i udostępnić wszelkie dane mające związek z problematyką kontroli. Udaremnianie lub utrudnianie przeprowadzenia kontroli lub dokonania czynności kontrolnej stanowi przestępstwo, o którym mowa w art. 225 § 1 k.k.: Kto osobie uprawnionej do przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony środowiska lub osobie przybranej jej do pomocy udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Kontrolowany jest uprawniony do otrzymania jednego egzemplarza protokołu kontroli (art. 380 ust. 1 p.o.ś.) oraz do podpisania protokołu.

Kontrolowany ma również prawo wnieść zastrzeżenia i uwagi do protokołu wraz z uzasadnieniem (art. 380 ust. 2 p.o.ś.). Pozwala to na bieżące ustosunkowanie się do przebiegu kontroli. Ponadto kontrolowany ma prawo odmówić podpisania protokołu oraz może w terminie 7 dni przedstawić swoje stanowisko na piśmie wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, staroście lub marszałkowi województwa (art. 379. ust. 3 p.o.ś.). Przedstawienie takiego stanowiska wymaga jednak uprzedniej odmowy podpisania protokołu. Warto wskazać, że odmowa podpisania protokołu powinna być odnotowana i nie wyklucza możliwości wniesienia do niego uwag i zastrzeżeń zgodnie z ustępem 2 art. 379 p.o.ś. Stanowisko takie może być wówczas uzupełnieniem uwag wniesionych wcześniej .

19. JAKIE SĄ PRAWA I OBOWIĄZKI KONTROLUJĄCEGO ?

Uprawnienia właściwego organu kontrolującego przestrzeganie i stosowanie przepisów o ochronie środowiska uregulowane są przede wszystkim w art. 379 ust. 3 p.o.ś. Przepis ten znajdzie zastosowanie zarówno w przypadku kontroli przestrzegania tzw. uchwał antysmogowych jak i dotyczących spalania odpadów przeprowadzanych na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Uprawnienia kontrolne są ściśle skorelowane z obowiązkami podmiotu kontrolowanego omówionymi w odpowiedzi na pytanie powyżej.

Kontrolujący jest więc uprawniony do:

- 1) wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren,
- 2) przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych,
- 3) żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego,
- 4) żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli.

Wyżej wymieniony katalog czynności jest zamknięty, co oznacza, że kontrolowany nie może podjąć innych czynności dla osiągnięcia celu kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska.

Ponadto wójt, burmistrz lub prezydent, a także upoważnieni kontrolujący są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska (takim wykroczeniem będzie np. naruszenie uchwał antysmogowych na podstawie art. 334 p.o.ś. oraz nielegalne spalanie odpadów na podstawie art. 191 u.o.). Uprawnienie to należy traktować jako obowiązek wystąpienia z wnioskiem o ukaranie, jeżeli wyniki przeprowadzonej kontroli to uzasadniają. Prawa i obowiązki oskarżyciela publicznego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia regulują przepisy k.p.w. Należy mieć na uwadze, że upoważnienie do przeprowadzania kontroli wydane na podstawie art. 379 ust. 2 p.o.ś. nie jest automatycznie upoważnieniem do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie, o którym mowa w art. 379 ust. 4 p.o.ś. Upoważnienie do podjęcia takich czynności powinno więc być udzielone odrębnie.

Ponadto, kontrolujący ma obowiązek sporządzić protokół z przeprowadzonej kontroli (w trakcie lub bezpośrednio po jej zakończeniu), podpisać go oraz doręczyć jeden egzemplarz podpisanego przez siebie protokołu kontrolowanemu. W razie odmowy podpisania protokołu przez osobę kontrolowaną kontrolujący ma obowiązek umieścić o tym wzmiankę w protokole (art. 380 p.o.ś.).

Ponadto ustawa nakłada na kontrolującego uprawnienie i jednocześnie obowiązek wystąpienia, za pośrednictwem wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, do właściwego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o podjęcie odpowiednich działań w dwóch wypadkach:

- 1) gdy w wyniku kontroli stwierdzi naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska;
lub
- 2) występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

Pierwsza ze wskazanych sytuacji zajdzie, gdy organ w trakcie kontroli stwierdzi naruszenie przepisów, których kontrola przestrzegania pozostaje w kompetencji wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Druga zaś, gdy organ po przeprowadzeniu kontroli dojdzie do wniosku, że przysługujące mu kompetencje nadzorcze nie są wystarczające, a należałoby podjąć działania, do których uprawniony jest inspektor. Podstawą do wystąpienia jest co najmniej uzasadnione podejrzenie naruszenia przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska oraz prawna możliwość podjęcia odpowiednich działań przez inspektora. Wówczas kontrolujący zobowiązany jest przekazać wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska dokumentację sprawy.

Należy zaznaczyć, że inspektor nie jest związany stanowiskiem organu przekazującego mu sprawę na podstawie art. 379 ust. 5 p.o.ś. i powinien samodzielnie ocenić zebrany materiał dowodowy oraz podjąć dalsze czynności

w ramach swoich kompetencji. Wskazana podstawa współpracy wójta, burmistrza lub prezydenta miasta z wojewódzkim inspektorem ochrony środowiska może mieć zastosowanie przykładowo w sytuacji, gdy w toku czynności kontrolnych na podstawie art. 9 u.c.p.g. u przedsiębiorcy ujawni się wykroczenie związane z naruszeniem uchwał antysmogowych.

20. JAKIE DOKUMENTY POWINIEN PRZEDŁOŻYĆ KONTROLOWANY ?

Przeprowadzający kontrolę ma prawo żądać od kontrolowanego okazania wszelkich dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli (art. 379 ust. 3 pkt 4 p.o.ś.). W szczególności do takich dokumentów na obszarze województwa pomorskiego z wyłączeniem Gminy Miasta Sopotu należy zaliczyć:

- 1) dokumentację techniczną urządzenia grzewczego,
- 2) instrukcję dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 3 lit. a załącznika II DO Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe,
- 3) instrukcję dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 3 lit. a załącznika II DO Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe,
- 4) dokument potwierdzający brak możliwości przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej,
- 5) kopię świadectwa jakości paliwa stałego, o której mowa w art. 6c ust. 2 z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw,
- 6) dokumentację potwierdzającą datę oddania instalacji do eksploatacji.

21. JAKIE ISTNIEJĄ OBOSTRZENIA DOTYCZĄCE CZASU PRZEPROWADZENIA KONTROLI U MIESZKAŃCA ?

Kontrola u mieszkańca, czyli osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, w trybie administracyjnym może być przeprowadzona jedynie w godzinach od 6 do 22, zgodnie z art. 379 ust. 3 pkt 1 p.o.ś. Wskazany przepis odnosi się bezpośrednio do wstępu na teren nieruchomości, jednakże w doktrynie przyjmuje się, że ograniczenie to dotyczy ogólnie prowadzenia kontroli we wskazanym czasie. Kolejnym obostrzeniem jest krąg osób, które mogą towarzyszyć kontrolującemu podczas przeprowadzania kontroli. Może on korzystać podczas kontroli z pomocy rzeczoznawcy, czyli osoby dysponującej fachową wiedzą związaną z przedmiotem kontroli. Prowadzący kontrolę powinien móc to wykazać. Równocześnie do współuczestniczenia z kontrolującym (kontrolującymi) nie są dopuszczone inne osoby, chyba, że ich uczestnictwo wynika z odrębnych przepisów (na przykład współuczestnictwo funkcjonariusza Policji w przeprowadzanej kontroli na podstawie art. 9 u.c.p.g.). Kontrole u mieszkańców w trybie administracyjnym, można przeprowadzać zarówno w weekendy, święta i inne dni wolne od pracy, ale jedynie w godzinach od 6 do 22.

22. W JAKICH OKOLICZNOŚCIACH NIE MOŻNA PRZEPROWADZIĆ KONTROLI PALENISKA U MIESZKAŃCA ?

U mieszkańca, a więc osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, kontrola nie może być prowadzona po godzinie 22 i przed godziną 6 rano. Stanowi o tym art. 379 ust. 3 pkt 1 p.o.ś., który uprawnia kontrolującego do wstępu na inny teren wyłącznie w godzinach 6-22. Przez pojęcie inny teren należy bowiem rozumieć prywatną posesję. Ponadto, w przypadku gdy kontrolujący nie zostanie dorosłego domownika, a jedynie małoletniego, zaleca się aby odstąpił od kontroli i ponowił ją w obecności pełnoletniego domownika.

23. CO NALEŻY ZROBIĆ W SYTUACJI, GDY WŁAŚCICIEL NIERUCHOMOŚCI NIE OTWIERA DRZWI I UDAJE, ŻE GO NIE MA ?

Jeżeli kontrolujący widzi, że w budynku lub lokalu przebywają ludzie, powinien wezwać na miejsce zdarzenia Policję w związku z uniemożliwianiem przeprowadzenia kontroli, które stanowi przestępstwo z art. 225 k.k. Jeżeli wezwanie Policji na miejsce zdarzenia nie jest w danym momencie możliwe, należy dokładnie opisać sytuację w protokole. Jeżeli nie można ustalić, czy domownicy udają, czy też rzeczywiście są nieobecni, najlepszym rozwiązaniem jest ponowienie kontroli w innym terminie. Najlepiej przeprowadzić ją w obecności funkcjonariusza straży gminnej lub w asyście Policji.

24. CO NALEŻY ZROBIĆ W SYTUACJI, GDY WŁAŚCICIEL OŚWIADCZA, ŻE NIE MA MOŻLIWOŚCI UDOSTĘPNIENIA PALENISKA, GDYŻ ZNAJDUJE SIĘ ONO W CZĘŚCI DRUGIEGO WSPÓŁWŁAŚCICIELA ?

W budynku wielorodzinnym kotłownia obsługująca więcej niż jeden lokal powinna wchodzić w skład nieruchomości wspólnej. W sytuacjach spornych należy w pierwszym rzędzie ustalić kto rzeczywiście eksploatuje instalację grzewczą i ma do niej dostęp – ta osoba powinna być podmiotem kontrolowanym.

25. CZY MOŻNA PRZEPROWADZIĆ KONTROLĘ, PODCZAS NIEOBECNOŚCI WŁAŚCICIELA, A W OBECNOŚCI INNEGO DOMOWNIKA ?

Tak, podmiotem kontrolowanym powinna być osoba użytkująca urządzenie grzewcze, niezależnie od tego, czy jest ona właścicielem lokalu. Kontroli należy jednak dokonywać w obecności osoby pełnoletniej. Jeżeli w chwili kontroli w domu lub lokalu nie przebywa żaden dorosły domownik, a przeprowadzenie kontroli jest konieczne np. ze względu na uzasadnione podejrzenie popełnienia wykroczenia, dobrym rozwiązaniem jest wezwanie dorosłego sąsiada i przeprowadzenie kontroli w jego obecności. Takie rozwiązanie stosuje się przy przeszukaniu wykonywanym na podstawie przepisów k.p.k., a ze względu na brak odrębnych regulacji w art. 379 p.o.ś. właściwe wydaje się jego zastosowanie na drodze analogii.

26. CZY KONTROLĘ MOŻNA PRZEPROWADZIĆ W OBECNOŚCI MAŁOLETNIEGO DOMOWNIKA, PODCZAS NIEOBECNOŚCI DOROSŁEGO DOMOWNIKA ?

Przepisy zawarte w art. 379 p.o.ś. nie przewidują wprost żadnych ograniczeń w zakresie wieku osoby, u której przeprowadzana jest kontrola. Nie odsyłają one również do żadnych innych regulacji, które normują podobne zagadnienia, jak choćby dotyczących przeprowadzania oględzin w ramach postępowania administracyjnego, czy też przeszukania w ramach postępowania karnego i w sprawach o wykroczenia. Jednakże przeprowadzając kontrolę należy mieć na uwadze dobra prawne, w które ona ingeruje, jak przede wszystkim prywatność. Z tego względu należy wskazać, że pożądaną i dobrą praktyką w sytuacji zastania w kontrolowanym lokalu wyłącznie osoby małoletniej jest:

- w przypadku kontroli interwencyjnej, gdy istnieje podejrzenie popełnienia wykroczenia – przywołanie do wzięcia udziału w kontroli dorosłego sąsiada, który stanie się swoistym gwarantem prawidłowego przeprowadzenia kontroli i bezpieczeństwa, tak osoby nieletniej, jak również samych kontrolujących. Obowiązek przywoływania takiej osoby w sytuacji nieobecności dorosłego domownika zawierają choćby przepisy o przeszukaniu w ramach postępowania karnego (art. 224 § 3 k.p.k.);
- w przypadku kontroli rutynowej – sporządzenie notatki urzędowej, odstąpienie od kontroli i przeniesienie jej na inny termin, gdy w lokalu będzie obecny dorosły domownik.

Na marginesie warto zaznaczyć, że sprawcą wykroczenia może być już osoba, która ukończyła lat 17 (art. 8 k.w.) Dlatego nic nie stoi na przeszkodzie, żeby traktować ją jak dorosłą. Osoby młodsze mogą odpowiadać za popełnione wykroczenia wyłącznie w ramach specjalnego postępowania w sprawach nieletnich.

W sytuacji stwierdzenia okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, jak np. nielegalnego spalania przez niego odpadów, osoba przeprowadzająca kontrolę może o zaistniałej sytuacji zawiadomić – poza rodzicami – sąd rodzinny, który ma kompetencje do zastosowania wobec nieletniego środków wychowawczych i nałożenia określonych obowiązków na rodziców (art. 4 – 7 u.p.n.).

27. JAK ZAREAGOWAĆ W PRZYPADKU DOSTRZEŻENIA ODPADÓW W OKOLICY KOTŁA, GDY BRAK JEST JEDNOZNACZNYCH PRZESŁANEK ICH SPALANIA, A KONTROLOWANY OZNAJMIA, ŻE NIE WYKO-RZYSTUJE ICH DO PALENIA W PIECU ?

Jeżeli kontrolujący ma uzasadnione podejrzenie, że wbrew oświadczeniom kontrolowanego w palenisku były spalane odpady, jedyną możliwością udowodnienia tego jest pobranie próbki popiołu i przekazanie jej do badań laboratoryjnych. Próbkę popiołu można pobrać w trakcie każdej kontroli prowadzonej na podstawie art. 379 p.o.ś., jednak ze względu na koszty późniejszego jej badania rozsądnie jest robić to tylko wtedy, kiedy pojawia się podejrzenie, że w palenisku były spalane odpady. Gromadzenie palnych odpadów w pobliżu urządzenia grzewczego bez wątpienia takie podejrzenie uzasadnia.

28. JAKIE BŁĘDY NAJCZĘŚCIEJ POJAWIAJĄ SIĘ PODCZAS KONTROLI ?

- Niepoinformowanie kontrolowanego o celu kontroli, prawach osób prowadzących kontrolę i obowiązkach kontrolowanego.
- Brak zapytań o zwierzęta domowe mogące zagrażać bezpieczeństwu osób kontrolujących.
- Brak bądź niestosowanie środków ochrony osobistej.
- Błędy przy badaniu wilgotności drewna: wbicie elektrod równoległe do przebiegu włókien, wykonanie tylko jednego pomiaru.
- Błędy przy pobieraniu próbek popiołu: wtórne zanieczyszczenie próbki poprzez uszczelki gumowe pojemnika, wprowadzenie materiału do próbki, który miał styczność z podłożem pomieszczenia.
- Błędy przy wykonywaniu dokumentacji fotograficznej: nadzór nad aparatem fotograficznym, karteczki z numerem lokalizacji umieszczane bezpośrednio w popiele przed zabezpieczeniem próbki, wykonanie pojedynczego zdjęcia (może być nieostre – utrata dowodu poszlakowego).
- Umieszczenie nalepki informującej o wymianie urządzenia grzewczego: na częściach rozgrzanych, na tabliczce znamionowej, na instrukcji bezpieczeństwa urządzenia grzewczego.

29. JAKIE PRZEPISY ZEZWALAJĄ NA POBRANIE PRÓBKII POPIOŁU, A JAKIE OBLIGUJĄ GMINY DO PROWADZENIA BADAŃ ?

Podstawą prawną dla pobierania próbki popiołu z paleniska podczas kontroli przestrzegania i stosowania uchwał antysmogowych jest art. 379 ust. 3 pkt 2 p.o.ś. Zgodnie z powołanym przepisem kontrolujący, wykonując kontrolę, jest uprawniony do przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych. Niewątpliwie kontrolujący może samodzielnie dokonać badania, ale może również zlecić wykonanie takiego badania wyspecjalizowanemu podmiotowi.

Obecnie brak jest przepisu nakazującego pobranie próbki i przeprowadzenie badań. Skoro jednak samo przeprowadzanie kontroli przestrzegania i stosowania uchwał antysmogowych jest obowiązkiem, a nie tylko uprawnieniem organów wskazanych w art. 379 ust. 1 p.o.ś. – a stanowisko takie dominuje w doktrynie – to również podjęcie wszystkich czynności koniecznych do prawidłowego przeprowadzenia kontroli jest również objęte takim obowiązkiem. Tak więc, ze wskazanej normy można wyinterpretować obowiązek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta do przeprowadzenia badań próbek popiołu, jeżeli jest to konieczne dla właściwego przeprowadzenia kontroli, w szczególności jeżeli występuje podejrzenie, że kontrolowany spala odpady lub paliwo zakazane w świetle obowiązującej uchwał antysmogowych.

30. CZY MIESZKANIEC (OSOBA FIZYCZNA NIEPROWADZĄCA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ) MOŻE NIE WYRAZIĆ ZGODY NA POBIERANIE PRÓBKI POPIOŁU? CZY TAKIEJ ZGODY MOŻE ODMÓWIĆ PRZEDSIĘBIORCA ?

Konieczne jest rozróżnienie pomiędzy uprawnieniami kontrolowanego, który jest osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej (dalej: „mieszkaniec”) oraz będącego przedsiębiorcą.

W odniesieniu do mieszkańców, przepis art. 379 ust. 6 p.o.ś. nakłada obowiązek umożliwienia przeprowadzenia kontroli, w tym przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych, przez co należy rozumieć również pobranie próbki popiołu z paleniska. W związku z powyższym, mieszkaniec nie ma możliwości sprzeciwić się dokonaniu takiej czynności przez kontrolującego. Podkreślić należy, że utrudnianie lub udaremnianie przeprowadzenia czynności kontrolnych (w tym pobrania próbki popiołu z paleniska) stanowi przestępstwo z art. 225 k.k. Zgodnie z paragrafem 1 tego przepisu: kto osobie uprawnionej do przeprowadzania kontroli w zakresie ochrony środowiska lub osobie przybranej jej do pomocy udaremnia lub utrudnia wykonanie czynności służbowej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Przeprowadzenie kontroli u przedsiębiorcy podlega odrębnym regulacjom, choć niewątpliwie również do nich stosuje się ww. przepis kodeksu karnego. Co do zasady, również przedsiębiorca ma obowiązek umożliwienia dokonania czynności kontrolnych, w tym pobrania próbek popiołu zgodnie z art. 379 ust. 6 p.o.ś. Jednakże, może on wnieść sprzeciw od podjęcia i wykonywania czynności kontroli, w tym pobrania próbek paliwa, jeśli kontrola taka jest przeprowadzana z naruszeniem przepisów o :

- zawiadomieniu o zamiarze wszczęcia kontroli (art. 48 p.p.) np. bez zawiadomienia w sytuacji, gdy nie zachodziło wyłączenie od obowiązku zawiadomienia (art. 49 ust. 11 p.p.),
- upoważnieniu do przeprowadzania kontroli (art. 49 p.p.), np. wobec braku okazania upoważnienia przed przystąpieniem do kontroli,
- obecności przedsiębiorcy podczas przeprowadzania czynności kontrolnych (art. 50 ust. 1 i 5 p.p.),
- czasie i miejscu przeprowadzania kontroli (art. 51 ust. 1 p.p.) np. przeprowadzenie kontroli poza godzinami pracy przedsiębiorcy,
- niemożliwości prowadzenia kilku kontroli naraz u jednego przedsiębiorcy (art. 54 ust. 1 p.p.), przy braku istnienia wyłączeń od tego zakazu,
- długości trwania kontroli (art. 55 ust. 1 i 2 p.p.),
- wyłączeniu możliwości prowadzenia ponownej kontroli przez ten sam organ (art. 58 p.p.), przy nieistnieniu okoliczności wyłączających zastosowanie tego zakazu (art. 58 ust. 2 p.p.).

Wniesienie sprzeciwu powoduje, zgodnie z art. 59 ust. 5 p.p., wstrzymanie czynności kontrolnych, w tym badania próbki paliwa. Trudno jednak wyobrazić sobie, by taki sprzeciw uniemożliwił samo pobranie próbki, skoro wnosi się go na piśmie do organu kontroli. W praktyce sprzeciw wywoła więc najprawdopodobniej taki skutek, że pobrana próbka paliwa nie zostanie przebadana. Pozytywne rozpatrzenie takiego sprzeciwu przez organ kontroli skutkować będzie natomiast odstąpieniem od czynności kontroli, w tym od dalszego poboru próbek lub badania tych już pobranych.

Przedsiębiorca nie będzie mógł wnieść sprzeciwu, jeśli przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia, o czym stanowi art. 59 ust. 2 p.p. Jeśli więc kontrola będzie miała charakter interwencyjny, podyktowany koniecznością przeciwdziałania naruszeniu uchwał antysmogowych przez przedsiębiorcę (które to działanie stanowi wykroczenie zgodnie z art. 334 p.o.ś.), przedsiębiorca nie będzie miał prawa sprzeciwu wobec czynności pobrania próbek popiołu z paleniska.

31. JAKIE WARUNKI POWINNO SPEŁNIAC LABORATORIUM DO KTÓREGO PRZEKAZUJEMY PRÓBKĘ DO BADAŃ ?

Laboratorium badające próbki odpadu paleniskowego winno legitymować się certyfikatem akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (PCA). Akredytacja to formalne uznanie, przez upoważnioną jednostkę akredytującą PCA,

kompetencji organów działających w obszarze oceny zgodności, tj. między innymi laboratoriów badawczych, do wykonywania określonych działań. W zakresie akredytacji laboratorium powinny znajdować się oferowane badania z określeniem obiektu tj. Odpad paleniskowy kod ex 200199 (popiół z gospodarstw domowych). W przypadku sądowego rozstrzygnięcia prawidłowości prowadzonych kontroli, posiadanie wyników badań z akredytowanego laboratorium może wpłynąć na rzetelność pomiaru.

32. ILE WYNOSZĄ SZACUNKOWE KOSZTY BADANIA 1 PRÓBKII? CZY ISTNIEJE MOŻLIWOŚĆ OBCIĄŻENIA TYMI KOSZTAMI SPRAWCY WYKROCZENIA ?

Koszt badania jednej próbki odpadu paleniskowego może znacząco różnić się ze względu na całkowity zakres usług oferowanych przez laboratorium. W ramach oferty oprócz samej analizy odpadu paleniskowego wraz z określeniem czy spalono odpady np. bytowo-gospodarcze, laboratorium może również dostarczać (wypożyczać) sprzęt (lub jego część) np. pojemniki do których będzie pobierany odpad paleniskowy i plomby zabezpieczające pojemniki. W takim przypadku koszt usługi może mieścić się w przedziale 500-700 zł.

W wypadku skazania za wykroczenie osoby spalającej odpady lub naruszającej zapisy uchwał antysmogowych sąd zasądzi od niej – na rzecz gminy – koszty związane z przeprowadzeniem badania. W wypadku uniewinnienia koszty te będzie musiała ponieść gmina (art. 119 § 1 w zw. z art. 118 § 1 pkt 1 k.p.w.).

33. JAK PRAWIDŁOWO OKREŚLIĆ WILGOTNOŚĆ DREWNA ?

Uchwały antysmogowe dla województwa pomorskiego zabrania stosowania biomasy, która w stanie roboczym posiada zawartość wilgoci większą niż 20%. Przeprowadzając pomiar wilgotnościomierzem rezystancyjnym należy przestrzegać zaleceń producenta zawartych w instrukcji obsługi. Pomiar polega na wbiciu w drewno elektrod, urządzenie mierzy opór elektryczny pomiędzy nimi i na podstawie algorytmu wyświetla procentową zawartość wilgoci. Z uwagi na własności wody należy pamiętać by wynik końcowy zawartości wilgoci drewna opałowego był średnią kilku pomiarów paru sztuk przeznaczonego do spalania drewna. Kierunek wbicia elektrod w stosunku do ułożenia włókien drewna powinien być prostopadły. Miejsce wbicia elektrod powinno być oddalone od krawędzi oraz pozbawione sęków. Przy interpretacji wyniku należy uwzględnić dokładność przyrządu $\pm 2\%$, drewno uznaje się za niezgodne z uchwałami antysmogowymi jeżeli wartość średnia pomiaru będzie większa niż 22% zawartości wilgoci. Zawartość wilgoci w drewnie możemy również określić metodą wagową stosowaną w laboratoriach badawczych. Wówczas niezbędne jest zabezpieczenie drewna jako próbki w szczelnym pojemniku nieprzepuszczalnym dla pary wodnej np. worku foliowym. Z drewna poddanego badaniu wycina się odpowiedniej wielkości fragmenty, który zostają zważone. Następnie umieszcza się je w suszarce laboratoryjnej gwarantującej wymianę powietrza w komorze suszenia i suszy w temperaturze $103 \pm 2^\circ\text{C}$. Suszenie prowadzi się w cyklach dwugodzinnych do osiągnięcia przez drewno różnicy masy pomiędzy cyklami nie większej niż 0,1%. Zawartość wody oblicza się ze wzoru otrzymując wynik w % wilgoci bezwzględnej.

34. JAK KWALIFIKOWAĆ KOTŁY, KTÓRE BYŁY WYPRODUKOWANE PRZED WPROWADZENIEM NORMY PN-EN-303-5:2012 I OTRZYMAŁY CERTYFIKAT, ŚWIADECTWO KLASY A LUB B. JAK ODNIEŚĆ JE DO WARTOŚCI EMITOWANYCH ZANIECZYSZCZEŃ DO OBECNEJ NORMY NP. W ODNIESIENIU DO KLASY ?

Kotły c.o. wyprodukowane przed wprowadzeniem normy PN-EN 303-5:2012 i nie przebadane zgodnie z zapisami tej normy, należy traktować jako pozaklasowe, czyli zgodnie z zapisami §7 uchwał nr 309/XXIV/20 i 310/XXIV/20 wymienić w terminie do 01.09.2024 r.

Wartości stężeń zanieczyszczeń czy sprawności (efektywności energetycznej kotłów) otrzymanych z badań przeprowadzonych wg metodyki innej niż podana w normie PN-EN 303-5:2012 (np. z badań przeprowadzanych pod kątem wydania świadectw na „znak bezpieczeństwa ekologicznego” A lub B, czy badań przeprowadzonych

zgodnie z PN-EN 303-5:2002) nie można bezpośrednio porównywać z wartościami kryterialnymi zawartymi w normie PN-EN 303-5:2012.

35. JAK POSTĘPOWAĆ Z MIESZKAŃCEM, KTÓRY ODMAWIA WYMIANY ŹRÓDŁA CIEPŁA ?

Podstawową formą egzekwowania przestrzegania uchwał antysmogowych są działania kontrolne oraz zmierzające do ukarania sprawców wykroczenia, polegające na naruszeniu uchwały (art. 334 p.o.ś.). W przypadku gdy kontrolę prowadzi funkcjonariusz straży gminnej możliwe jest wymierzenie grzywny w postępowaniu mandatowym. Jeżeli kontrolującym jest upoważniony urzędnik, konieczne jest złożenie wniosku o ukaranie.

W przypadku osób i podmiotów, u których ujawniono wykroczenie, wskazane jest prowadzenie kontroli następczych celem weryfikacji przestrzegania uchwał antysmogowych. Jeżeli w czasie kontroli zostanie ponownie ujawnione wykroczenie, należy odstąpić od nałożenia mandatu i skierować wniosek o ukaranie do właściwego sądu, ze względu na możliwość wymierzenia przez sąd wyższej grzywny (do 5000 zł). Ponadto, trzykrotne skazanie za podobne wykroczenie umyślne stanowi tzw. recydywę wielokrotną, która umożliwia wymierzenie przez sąd kary aresztu zamiast grzywny (art. 38 Kodeksu wykroczeń).

Niezależnie od odpowiedzialności karnej, w przypadku osób które uporczywie ignorują zapisy uchwał antysmogowych można rozważyć wydanie decyzji administracyjnej nakazującej likwidację instalacji niezgodnej z przepisami tych uchwał, na podstawie art. 363 p.o.ś.

Zgodnie z art. 363 ust. 1 pkt 1 p.o.ś. wójt, burmistrz lub prezydent miasta może, w drodze decyzji, nakazać osobie fizycznej, której działanie negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia. Przepis ten został sformułowany bardzo szeroko i nie ma wyłączenie zastosowania w przypadku kontroli stosowania uchwał antysmogowych. Jednakże, przepis ten może mieć również zastosowanie w przypadku, gdy osoba uporczywie eksploatująca instalację niezgodną z wymogami uchwał antysmogowych była wielokrotnie karana grzywną i nie przynosi to rezultatu w postaci zaprzestania eksploatacji i wymiany źródła ciepła. Decyzja taka może być wydana tylko przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta skierowana wobec osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą.

Decyzja ta powinna spełniać wszystkie wymagania określone w k.p.a., w szczególności odpowiadać treści art. 107 § 1 k.p.a., a ponadto należy w niej wskazywać czynności, które adresat decyzji winien podjąć np. wymianę kotła oraz termin wykonania obowiązku. Organ może w niej również określić zakres ograniczenia oddziaływania na środowisko lub stan, do jakiego ma zostać przywrócone środowisko.

Szczególną regulację przewiduje art. 368 ust. 2 p.o.ś., który stanowi, że wójt, burmistrz lub prezydent miasta może, w drodze decyzji, wstrzymać użytkowanie instalacji lub urządzenia, jeżeli osoba fizyczna nie dostosowała się do wymagań decyzji, o której mowa w art. 363. Jest to więc kolejna decyzja sankcyjna wydawana przez wskazane w tym przepisie organy na podstawie uznania, w sytuacji, gdy określenie obowiązków we wcześniejszej decyzji administracyjnej nakazującej osobie fizycznej, której działanie negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania nie przyniosło skutków. Przenosząc powyższe na grunt konkretnego przypadku, jeśli adresat decyzji o obowiązku wymiany instalacji grzewczej nie zastosował się do jej treści, organ może wydać decyzję o wstrzymaniu użytkowania instalacji. Przesłankami koniecznymi do wydania decyzji o wstrzymaniu użytkowania jest istnienie wcześniejszej decyzji wydanej w oparciu o art. 363 ust. 1 p.o.ś. oraz stwierdzenie faktu niedostosowania się do treści tej decyzji przez jej adresata. W decyzji takiej należy więc zawrzeć odwołanie do tych okoliczności oraz wskazać termin od którego należy wstrzymać użytkowanie instalacji. Należy również pamiętać o obligatoryjnych elementach decyzji wymienionych w art. 107 § 1 k.p.a.

36. RÓŻNICE POMIĘDZY KOTŁAMI C.O. POZAKLASOWYMI, KLASY 3, 4, 5 I SPEŁNIAJĄCYMI WYMAGANIA EKOPROJEKTU

Kontrolujący nie jest w stanie ocenić pozaklasowości kotła lub jego klasy na podstawie wyłącznie cech konstrukcyjnych widocznych w trakcie kontroli. Kotły c.o. badane są przez jednostki akredytowane przez PCA bądź inne podmioty zrzeszone w ILAC-MRA, posiadające w swoim zakresie odpowiednie punkty normy EN 303-5, wydanie aktualne w danym kraju. W Polsce, na dzień wydania poradnika jest to norma PN-EN 303-5:2012. Jednostki te wydają sprawozdania z badań lub raporty, gdzie znajdują się informacje dot. klasy kotła oraz spełnienia kryteriów „ekoprojektu”. Zgodnie z zapisami uchwał antysmogowych obowiązujących w woj. pomorskim, od osoby eksploatującej kocioł c.o. można żądać dokumentu potwierdzającego spełnienie wymagań „ekoprojektu”: „instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe;”.

Kryteria emisji zanieczyszczeń dot. sezonowego ogrzewania pomieszczeń i sezonowej efektywności energetycznej ogrzewania pomieszczeń dla kotłów, jaką powinny spełniać kotły c.o. w woj. pomorskim, zgodnie z zapisami uchwał antysmogowych można znaleźć: „pkt 1 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe;” – tabela 1.

Tabela 1 Kryteria emisji zanieczyszczeń dot. sezonowego ogrzewania pomieszczeń dla kotłów.

Sposób zasilania paliwem	Rodzaj paliwa	Nominalna moc cieplna kW	Graniczne wartości emisji zanieczyszczeń (emisja sezonowa) (mg/m ³ przy 10 % o ₂)			
			CO	OGC (LZO)	Pył	NO _x
Ręczny	Biogeniczne	≤ 500	700	30	60	200
	Kopalne					
Automatyczny	Biogeniczne	≤ 500	500	20	40	200
	Kopalne					

W tabeli 2 przedstawiono kryteria emisji ujęte dla poszczególnych klas kotłów c.o.

Tabela 2 Kryteria emisji zanieczyszczeń wg PN-EN 303-5:2012.

Sposób zasilania paliwem	Rodzaj paliwa	Nominalna moc cieplna kW	Graniczne wartości zanieczyszczeń (mg/m ³ przy 10 % o ₂)								
			CO			OGC (LZO)			Pył		
			Klasa 3	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 3	Klasa 4	Klasa 5
Ręczny	Biogeniczne	? 50	5000	1200	700	150	50	30	150	75	60
		> 50 ? 150	2500			100			150		
		> 150 ? 500	1200			100			150		
	Kopalne	? 50	5000			150			125		
		> 50 ? 150	2500			100			125		
		> 150 ? 500	1200			100			125		
Automatyczny	Biogeniczne	? 50	3000	1000	500	100	30	20	150	60	40
		> 50 ? 150	2500			80			150		
		> 150 ? 500	1200			80			150		
	Kopalne	? 50	3000			100			125		
		> 50 ? 150	2500			80			125		
		> 150 ? 500	1200			80			125		

W tabeli 3 przedstawiono kryteria emisji określone w pkt. 1 załącznika do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dn. 1 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe z późn. zm.

Tabela 3 Kryteria emisji zanieczyszczeń określone w pkt. 1 załącznika do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dn. 1 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe z późn. zm.

Sposób zasilania paliwem	Graniczne wartości emisji ^{a)} mg/m ³ przy 10% O ₂ ^{b)}		
	CO	OGC	Pył
Ręczny	700	30	60
Automatyczny	500	20	40

a) Potwierdzenie spełnienia granicznych wartości emisji jest dokonywane przy uwzględnieniu normy PN-EN 303-5.

b) Graniczne wartości emisji wyraża się w miligramach substancji na metr sześcienny gazów odlotowych odniesiony do temperatury 0°C, ciśnienia 1013 mbar oraz gazu suchego.

37. SKUTKI NIEPRAWIDŁOWEJ EKSPLOATACJI KOTŁÓW

Skutki te mogą być dwójakiego rodzaju:

- zagrożenie zdrowia i życia użytkowników kotła c.o.,
- nadmierne obciążenie środowiska poprzez nadmierną emisję zanieczyszczeń z kotła c.o. i jego pracę z niską sprawnością.

38. JAK W PRAWIDŁOWY SPOSÓB OKREŚLIĆ RODZAJ I DANE TECHNICZNE ŹRÓDEŁ CIEPŁA ?

Źródło ciepła powinno być wyposażone w tabliczkę znamionową. Tam znajdują się informacje dot. podstawowych parametrów użytkowych urządzenia, które pozwalają również na jego identyfikację. Tabliczka znamionowa zawierać co najmniej następujące informacje:

- nazwę i adres firmy producenta i ewentualnie znak firmowy producenta,
- znak handlowy, pod którym kocioł grzewczy jest sprzedawany i typ kotła,
- numer seryjny i rok budowy (dopuszczalne jest stosowanie kodu ustalonego przez producenta),
- nominalną moc cieplną lub zakres mocy cieplnej, w kW, dla każdego rodzaju paliwa,
- klasę kotła dla każdego rodzaju paliwa,
- maksymalne dopuszczalne ciśnienie robocze, w barach,
- maksymalną dopuszczalną temperaturę roboczą, w oC,
- pojemność wodną, w l,
- zasilanie elektryczne (V, Hz, A) i pobór mocy, w W,
- klasę paliwa według Rozdziału 1, a w przypadku paliwa klasy E, rodzaj paliwa do badań.

Tabliczka powinna być wykonana z odpowiednio trwałego materiału i z trwałymi napisami. Napisy powinny być odporne na ścieranie. W normalnych warunkach użytkowania tabliczka nie powinna się odbarwiać w stopniu utrudniającym odczytanie danych. Tabliczki samoprzylepne nie powinny odklejać się pod wpływem wilgoci i temperatury.

Dane techniczne źródeł ciepła dot. wyników badań można znaleźć w Sprawozdaniu z badań bądź Raportach z badań wydanych Producentowi urządzenia przez akredytowaną jednostkę badawczą. Zgodnie z zapisami uchwał antysmogowych obowiązujących w woj. pomorskim, użytkownik źródła ciepła zasilanego paliwem stałym ma obowiązek okazania dokumentów:

- 1) dokumentacji technicznej urządzenia;

- 2) instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 3 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe;
- 3) instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe.

39. OMÓWIENIE ZAKRESU OBEJMUJĄCEGO EKSPLOATACJĘ KOMINKÓW

Zgodnie z zapisami uchwał antysmogowych obowiązujących w woj. pomorskim, użytkownik kominka bądź innego miejscowego ogrzewacza pomieszczeń powinien eksploatować urządzenie w którym „emisja cząstek stałych (pyłu) nie przekracza granicznych wielkości określonych w pkt 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

2. Szczegółowe wymogi dotyczące ekoprojektu w odniesieniu do emisji:
 - a. Od dnia 1 stycznia 2022 r. emisje cząstek stałych (PM) z miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe nie mogą przekraczać następujących wartości:
 - i. emisje PM z miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe z otwartą komorą spalania nie przekraczają 50 mg/m³ przy 13 % O₂ przy pomiarze zgodnie z metodą opisaną w załączniku III pkt 4 lit. a) ppkt (i) pkt 1 lub 6 g/kg (suchej masy) przy pomiarze zgodnie z metodą opisaną w załączniku III pkt 4 lit. a) ppkt (i) pkt 2;
 - ii. emisje PM z miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących paliwo stałe inne niż drewno prasowane w formie peletów oraz z kuchenek nie przekraczają 40 mg/m³ przy 13 % O₂ przy pomiarze zgodnie z metodą opisaną w załączniku III pkt 4 lit. a) ppkt (i) pkt 1 lub 5 g/kg (suchej masy) przy pomiarze zgodnie z metodą opisaną w załączniku III pkt 4 lit. a) ppkt (i) pkt 2 lub 2,4 g/kg (suchej masy) w przypadku biomasy lub 5,0 g/kg (suchej masy) w przypadku paliwa kopalnego stałego przy pomiarze zgodnie z metodą opisaną w załączniku III pkt 4 lit. a) ppkt (i) pkt 3;
 - iii. emisje PM z miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących drewno prasowane w formie peletów nie przekraczają 20 mg/m³ przy 13 % O₂ przy pomiarze zgodnie z metodą opisaną w załączniku III pkt 4 lit. a) ppkt (i) pkt 1 lub 2,5 g/kg (suchej masy) przy pomiarze zgodnie z metodą opisaną w załączniku III pkt 4 lit. a) ppkt (i) pkt 2 lub 1,2 g/kg (suchej masy) przy pomiarze zgodnie z metodą opisaną w załączniku III pkt 4 lit. a) ppkt (i) pkt 3.

Osoba kontrolująca, zgodnie z zapisami uchwał antysmogowych obowiązujących w woj. pomorskim, może sprawdzić spełnienie tego wymagania oraz innych wymagań „ekoprojektowych”, w „instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 3 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.”

40. RODZAJE I WERYFIKACJA DOKUMENTÓW POTWIERDZAJĄCYCH, ŻE EKSPLOATOWANY KOMINEK SPEŁNIA WYMOGI EKOPROJEKTU, ODCZYTYWANIE I INTERPRETACJA DOKUMENTÓW.

Wyniki badań energetyczno-emisyjnych miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń w tym kominków, zamieszczone są w Sprawozdaniach lub Raportach z badań wydawanych przez jednostki akredytowane przez PCA bądź inne podmioty zrzeszone w ILAC-MRA oraz posiadające tzw. notyfikację. Te dokumenty wydawane są zleceńdawcom badań, czyli producentom urządzeń.

Na podstawie tych dokumentów wydanych przez upoważnione jednostki, opracowywana jest dokumentacja, której zgodnie z zapisami uchwał antysmogowych obowiązujących w woj. pomorskim może wymagać od użytkownika MOP (miejscowego ogrzewacza pomieszczeń), osoba kontrolująca.

Pierwszej identyfikacji urządzenia dokonuje się na podstawie tabliczki znamionowej, na której znajdują się informacje pozwalające na jego identyfikację. Następnie należy sprawdzić „instrukcję dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 3 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe”, którą powinna okazać osoba kontrolowana. Dane z tego dokumentu należy porównać z danymi zamieszczonymi na tabliczce znamionowej urządzenia, w celu potwierdzenia, że okazane dokumenty, dotyczą kontrolowanego źródła ciepła.

W tej dokumentacji znajdować się powinna TABELA 1. Wartości z tej tabeli należy porównać z wymaganiami dot. MOP podanymi w pkt 1 i 2 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.